

Alþingi
Erindi nr. P 141/774
komudagur 28.11.2012

Alþingi - nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

UMHVERFISSTOFNUN

Reykjavík, 28. nóvember 2012
Tilvísun: UST20121100045/sbs

Umsögn um frumvarp til laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum (selir)

Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis óskaði þann 8. nóvember sl. eftir umsögn Umhverfisstofnunar um frumvarp til laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum (selir), 46. mál. Frumvarpið hefur áður komið til umsagnar stofnunarinnar og hefur sjáanlega verið tekið nokkuð tillit til þeirra athugasemda sem þar voru settar fram. Umhverfisstofnun vill þó eftir sem áður gera eftirfarandi athugasemdir við greinar frumvarpsins:

Athugasemdir við 4. grein

Það er skoðun stofnunarinnar að skoða verði sérstaklega ákvæði um griðasvæði eða friðlönd fyrir seli og leitast við að samræma þau ákvæðum annarra laga um friðlýsingar svæða, einkum og sér í lagi laga um náttúruvernd nr. 44/1999 þar sem fjallað er um friðlýst svæði. Í Hvítbók um náttúruvernd sem unnin var af nefnd á vegum umhverfissráðuneytisins og gefin út í fyrra er gert ráð fyrir því að friðlýsingarflokkar á Íslandi verði endurskoðaðir og aðlagðir alþjóðlegu flokkunarkerfi IUCN. Í ljósi þessa telur Umhverfisstofnun heppilegra að kveðið sé á um friðun tiltekinnna svæða, t.a.m. búsvæða einstakra dýrastofna, á einum stað í löggjöf og telur að heppilegra sé að koma slíkum ákvæðum fyrir í lögum um náttúruvernd. Því telur stofnunin að fella beri úr fyrirliggjandi frumvarpi allar tilvísanir til sérstakra griðasvæða.

Stofnunin gerir sérstaka athugasemd við að hugtakið griðasvæði er ekki skilgreint í frumvarpinu. Við friðun þarf að skilgreina hvaða reglur eigi að gilda um viðkomandi svæði og skilgreina með hnitum hvaða svæði nýtur verndar til að tryggja skýrleika og grundvöll eftirfylgni. Þegar búsvæði fugla eru friðlýst er það gert með sérstakri auglýsingu þar sem hnit eru tilgreind sbr. Auglýsingu um búsvæðavernd Skerjafjarðar innan bæjarmarka Garðabæjar, nr. 878/2009. Einnig má benda á auglýsingu um friðlýsingu kúluskítis, vaxtarforms grænþörungsins vatnaskúfs (*Aegagropila linnaei*), nr. 523/2006. Stofnunin telur þá aðferð sem þar er beitt í þágu friðlýsingar tegundar og vaxtarstaða hennar ekki fullnægjandi fyrir tegundir villtra dýra þar sem sú aðferð tekur ekki mið af hreyfanleika dýra. Þessu til viðbótar bendir stofnunin á að fyrir í lögum nr. 64/1994 er ákvæði í 18. gr. sem heimilar ráðherra sértæka friðun og mætti beita um seli eftir að frumvarp þetta yrði samþykkt.

Umhverfisstofnun vill benda á að æskilegt væri að skerpa á áskilnaði um samráð ráðuneytis

rangt ákvæði laga nr. 64/1994 um þetta atriði og er beðist velvirðingar á því.). Í 11. gr. segir: „Til veiða á hreindýrum má einungis nota rifflla með hlaupvídd 6 mm eða meira. Kúlupýngd skal ekki vera minni en 6,5 g (100 grains) og slagkraftur ekki minni en 180 kgm (1300 pundfet) á 200 metra færi. Veiðikúlur skulu vera gerðar til veiða á stærri dýrum, þ.e. þenjast hæfilega út í veiðibráð. Óheimilt er að nota sjálfvirka eða hálsjálfvirka rifflla við hreindýraveiðar. Fyrir upphaf veiðiferðar skal gengið úr skugga um að riffill sé rétt stilltur.“ Standi vilji til þess að láta sambærileg ákvæði gilda um veiðar á sel og hreindýrum hvað þetta varðar, er þörf á því að skilgreina í nýrri 16. gr. a. heimild ráðherra til að kveða nánar á um veiðarnar með reglugerð, eða þá að taka fyrirmæli um riffilstærð beint inn í lög. Í Skotvopnabókinni sem lögð er til grundvallar við kennslu á skotvopnanámskeiðum Umhverfisstofnunar er fjallað um æskilegan slagkraft m.v. veiðibráð. Þar er landselur í flokki með hreindýrum og því ekki óeðlilegt að ætla að gera bæri sambærilegar kröfur til veiða á þessum dýrum. Útselur er stærri og því er í bókinni gert ráð fyrir að þurfi stærri vopn til að veiða útsel. Hins vegar má segja að sambærilegar kröfur og gerðar eru fyrir hreindýraveiðar gætu verið heppilegar lágmarkskröfur fyrir veiðar á sel almennt. (Sjá: Skotvopnabókin – Meðferð og eiginleikar skotvopna, Einar Guðmann, Reykjavík 2010, bls. 92.)

Í greinargerð frumvarpsins kemur fram að selveiðar verði áfram heimilar og geti haldið áfram að vera hlunnindi einstakra bænda. Þau ákvæði sem lagt er til að tekin verði upp virðast hins vegar einungis miða við að farið sé með veiðar á sel sem almennar veiðar en ekki er gert ráð fyrir breytingu á þeim ákvæðum núgildandi laga sem tilgreina hlunnindanýtingu sérstaklega Sérstaða hlunnindaveiðanna í núgildandi löggjöf miðast einkum við að friðunarákvæði núgildandi laga taka ekki til hlunnindaveiða. Bent er á að ef til stendur að veita hefðbundnum hlunnindaveiðum á sel einhverja slíka sérstaka stöðu þarf að setja slík ákvæði í lög, þá helst með sérstakri málsgrein í 20. gr. þar sem fjallað er um aðrar hlunnindaveiðar. Í ljósi orðalags í greinargerð telur stofnunin rétt að leitast við að skýra enn frekar vilja löggjafans um hvort selveiðar falli alfarið undir almennar veiðar eða geti einnig verið hlunnindaveiðar.

Umhverfisstofnun bendir á að með breytingunni sem gert er ráð fyrir í frumvarpinu má líta svo á að málefni sela verði færð frá núverandi atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis og yfir til umhverfis- og auðlindaráðuneytis og rannsóknarskylda á selastofninum alfarið til Náttúrufræðistofnunar Íslands. Þann 29. ágúst 2010 gerði sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra samning við Selasetur Íslands um rannsóknir á selastofninum. Umhverfisstofnun bendir á að ekki er sérsök lagastoð fyrir rekstri Selasetursins og ekki er formlegt samband sem Umhverfisstofnun er kunnugt um á milli þess og Náttúrufræðistofnunar. Það er ekki óþekkt að rannsóknir á tilteknum tegundum sé færðar til minni rannsóknareininga. Það er t.a.m. tilgreint í 8. mgr. 14. gr. laga nr. 64/1994 að Náttúrustofa Austurlands annist rannsóknir og vöktun á hreindýrastofninum. Hins vegar er skýrt samband á milli Náttúrustofu Austurlands og Náttúrufræðistofnunar Íslands sbr. lög nr. 60/1992 um Náttúrufræðistofnun Íslands og náttúrustofur. Umhverfisstofnun bendir á að þörf er á að skerpa á stöðu núverandi rannsóknaraðila sela gagnvart Náttúrufræðistofnun verði frumvarp þetta að lögum.

Athugasemd við 5. grein

Umhverfisstofnun vill benda á að við niðurfellingu laga nr. 30/1925 um selaskot á Breiðafirði opnast fyrir heimild til selveiða á svæði sem ekki er heimilt að veiða á í dag. Því telur Umhverfisstofnun rétt að tryggð verði með einhverjum hætti friðun svæðisins eftir öðrum leiðum og sú friðun taki gildi á sama tíma og lög falla úr gildi. Bent er á þann möguleika að tilgreina að viðkomandi lög falli úr gildi eftir gildistöku frumvarpsins, t.a.m. ári síðar, til þess að tími vinnist til að ganga frá friðun svæðisins. Í þessu sambandi vill Umhverfisstofnun